

„A próbákon szükség van az alkotó párbeszédre”

*Kiss Barna újraindulásról, az átmeneti időszak végéről,
s az új, színesebb évadról*

 Réfi Zsuzsanna

Lezárult egy korszak a Savaria Szimfonikusok életében, de kezdődik egy új is, hiszen májustól új vezetőkar-mester áll majd az együttes élén. A szombathelyi zenekar – ahogy minden társulat – megszenvedte a világ-járványt, s nem könnyű ismét növelni a nézők létszámát, de már Ausztriából is érkeznek előadásaira az érdeklődők, s a következő szezonban ismét fellépnek rendszeresen a városon kívül is. Kiss Barna arról ugyancsak örömmel számolt be, hogy sok év után végre sikerült valamelyest előrelépniük a bérek terén, így reméli, újabb fiatal muzikusokkal gazdagodhat a társulat. A Savaria Szimfonikusok igazgatójával a fesztiválokról – azaz azok hiányáról –, s ennek okairól, a ‘magyarabb és fiatalabb’ szezonról, különleges koncertekről, valamint arról is beszélgettünk, miért nem az idej, hatvanéves születésnapot ünnepli a társulat.

■ *Szomorú hír, hogy lezárult az együttes történetében egy korszak, hiszen tavasszal veszítették el Petró Jánost, a zenekar alapítóját...*

– Karnagy úr halála valóban egy olyan szomorú esemény, mely visszatekintésre kötelez. Amikor 1962 februárjában rábízták az akkor frissen megalapított zenekar vezetését, Szombathelyen viszonylag kevés volt a kifejezetten profi muzikus. Zeneiskolai tanárok, növendékek, zenét művelő civilek, sőt még katonazenészek is tagjai voltak az akkori együttesnek. Az, hogy ebből az erősen heterogén társaságból alig több mint 10 év alatt egy valódi zenekar lett, kizárólagosan Petró János érdeme. Kitartással, ambícióval, minőségi szakmai munkával, a személyes és művészi kapcsolatok célratoró használatával érte el zenekarvezetőként azt, hogy 1974. július 1-től hivatásossá vált az akkor még Szombathelyi, ma már Savaria Szimfonikus Zenekar. Az irányításával eltöltött, újabb 15 év alatt pedig együttesünk teljes jogú tagja lett a magyar szimfonikus társadalomnak. Rendkívüli tisztelet illeti meg azért, hogy a Savaria Szimfonikus Zenekar nem maradt meg egy egyszerű regionális zenekar szintjén, hiszen léteznek olyan, nálunk nagyobb múltra visszatekintő együttesek, amelyek nem tudtak kilépni ebből a kategóriából.

■ *A Covid miatt az utóbbi időben elmaradt a szombathelyi Bartók Fesztivál. Mi a helyzet az idej esztendővel? S a másik sorozatukkal, az Iseumi Játékokkal?*

– Két olyan rendezvénysorozatról beszélünk, mely szintén Petró Jánoshoz kapcsolódik. A Bartók Fesztivál még 1977-ben, az ő kezdeményezésére tette át székhelyét Szombathelyre. Zenekarunk számára meghatározó jelentőségű volt, hogy az időszak kortárs zenéjének legjelentősebb alakjaival dolgozhattunk együtt. A 80-as évek közepén volt az aranykor, aztán egy kisebb visszaesés után, a 2000-es években ismét nagyobb fontosságú

eseményként szerepelt a fesztivál a nemzetközi kortárszenei naptárban. A Covid-járvány miatt az utóbbi két esztendőben nem rendezték meg a fesztivált, az idej eseményről egyelőre nincs információnk. Sajnos, zenekarunk a fesztiválon hosszú idő óta csak „rezidens” együttes, a szervezés nem nálunk és nem általunk történik...

Az Iseumi Játékok, mely Petró János vezetésével először 1963-ban várta az érdeklődőket, szintén emblemikus eseménynek számít Szombathelyen. Az első lendület 1963-tól 1979-ig tartott, majd hosszú szünet után Mérei Tamás indította el ismét 2011-ben, az újabb időszak egyelőre 2019-ben ért véget, hiszen 2020-ban és 2021-ben a Covid nem tette lehetővé a megrendezését.

Amiben biztos vagyok, hogy az Iseum, mint helyszín, hiába grandiózus és csodálatos, igazából nem alkalmas szabadtéri előadások befogadására. Ahhoz, hogy a produkciók létrejöhessenek, minden alkalommal újra és újra fel kell építeni a színpadot, a lelátót, ki kell alakítani az infrastruktúrát. Ennek költségei az utolsó rendezvények idején már csaknem kezelhetetlenek voltak, és akkor még nem beszéltünk az elvártan magas művészi szinten megvalósítandó programokról. Úgy vélem, hogy Szombathelyen ki kell alakítani egy olyan – május közepétől szeptember közepéig működtethető – helyszínt, mely az egyéb rendezvények mellett lehetőséget nyújt a szabadtéri szezonban megvalósítható szimfonikus zenekaros előadások befogadására.

■ *Amikor elkezdte 2020-ban az újabb ötéves ciklusát az együttes élén, említette, hogy nem sikerült előre lépniük a zenekari bérek terén. Hogy áll most a helyzet?*

– Elmondhatom, végre pozitív változás történt. Az előadó-művészeti többlettámogatás terhére kialakítottunk egy „spielpénz” rendszert, megemeltük a pozicionális bérkiegészítések összegét és financiálisan is meg tudjuk hálálni kollégáink hűségét, egy a nálunk eltöltött

évekhez igazodó juttatással. Ehhez hozzájött a kormányzat által kezdeményezett minimálbér emelés és a kulturális szférában elrendelt 20%-os fejlesztés is. Így talán remélhetjük, hogy béreink már versenyképesebbek.

■ *Milyen a kapcsolatuk a Filharmóniával, milyen közös rendezvényeik vannak?*

– Viszonylag laza szálak kötnek minket a Filharmóniához, de ezek elég fontosak számunkra. A nyugat-dunántúli régióban a Filharmónia által megszervezett ifjúsági hangversenyek esetében továbbra is megbízható partnerek vagyunk, és fellépésekre is lehetőség nyílik a Filharmónia szervezésében. Ezek száma az elmúlt három-négy évben sajnos jelentősen visszaesett, de remélem, hogy a koncertélet újraindításával sikerül ismét több lehetőséget kapnunk.

■ *Nincs szerencséje a vezetői ciklusokkal, hiszen nehéz anyagi helyzetben vette át a társulat irányítását, a következő időszakban pedig rányomta a bélyegét a Covid, most pedig a világpolitikai helyzet és annak a következményei...*

– Ez így volt-van, de eddig sikerült megoldanom a jelentkező nehézségeket. Amennyire konfliktuskerülő a személyiségem, legalább annyira szeretem megoldani a felmerülő problémákat. Remélem, hogy a zenekar tagjai érzik: a döntések többsége az ő érdekeiket szolgálja, közönségünk visszajelzései pedig azt mutatják, hogy a művészi színvonal nem szenvedett csorbát a gondok ellenére sem.

■ *Mi mindent tanultak meg a Covid időszak alatt, s vannak-e még következményei a világvárodnak az együttes mindennapjait tekintve?*

– Megbizonyosodhattunk arról, hogy a zenekari művésznek lételeme a közös muzsikálás, hiszen ennek hiánya valódi frusztrációt okozott számos kollégánknál. A „zártkapus” online koncerteken rendkívül hiányzott a publikum inspiratív jelenléte, lelkes tetszésnyilvánítása. A közönség visszatérése nagyon sok pozitív energiát jelent művészeink számára. A Covid-járvány enyhülésekor, részben szükségből, számos kamaracsoport alakult, az akkor létrejött új formációk közül több még most is aktív, tevékenységük még színesebbé teszi a helyi és a regionális koncertkínálatot.

■ *Tavasszal hegedű és brácsa próbajátékot hirdettek. Mennyire jártak sikerrel, és sikerült-e vonzóvá tenni a zenekart a fiatal muzikusok számára?*

– Még mindig érződik Szombathely földrajzi távolsága Budapesttől. A fiatal művészek hajlandósága továbbra sem túl nagy, hogy Szombathelyen képzeljék el a jövőjüket, szerencsére azonban az elmúlt években érkeztek hozzánk rendkívül értékes kollégák. Remélem, hogy az aktuális próbajátékok segítenek enyhíteni létszámproblémáinkat – már tudunk néhány jelentkezőről –, és most már talán a jövedelem is nyújt elegendő lehetőséget az egzisztencia megteremtéséhez.

■ *Gondolom, sikerült újraindítani a bérletsorozataikat és újra visszahozni a koncertterembe a közönséget. Mennyire tört meg az az ív, amit az utóbbi időben bejár-*

tak, növelve a hangversenyek és a közönség számát? Sikertől visszatalálniuk a megszokott kerékvágásba?

– Bár újraindultunk, még komoly erőfeszítéseket kell tennünk annak érdekében, hogy a közönség létszáma ismét elérje a korábban megszokottat. Jelenleg 50-60% körüli az átlagos látogatottság, bár volt már teltházas előadásunk is. Reálisan nézve a Covid-időszak két, két és fél év közönségre kifejtett leépítő hatását ugyanennyi idő alatt lehet majd annullálni. Hiszem, hogy új tájékoztatási csatornák jobb használatával, a koncerteken nyújtott magasszintű művészi munkával, valamint más művészek által megvalósított kiváló hangversenyek befogadásával ismét visszacsalogathatjuk a közönséget a Bartók Terembe.

■ Említette, hogy országosan és a határon túlról is nő az érdeklődés a koncertjeik iránt. Mit jelent ez pontosan?

– 2020 tavaszától kezdve szimfonikus zenekarként szinte alig tudtunk kimozdulni a Bartók Teremből, a korábban rendszeres hazai és külföldi fellépéseink közel 80% -át nem sikerült megrendezni. A most futó évadban már több a székhelyen kívüli hangverseny, és az előzetes tervek azt mutatják, hogy 2022–2023-ban ismét visszatérhet az az optimális állapot, amikor koncertjeink több mint 60%-a nem Szombathelyen hangzik el. Feltétlenül számítunk arra is, hogy zenekedvelő ausztriai vendégeink a járvány csökkenésével, reménybeli megszűnésével szintén visszatérnek.

■ Amikor két évvel ezelőtt beszélgettünk, akkor arról is szó esett, hogy öt dirigensre támaszkodnak a következő időszakban. Mostanra azonban úgy tudom, döntött a zenekar arról, ki lesz az együttest a jövőben irányító karmester..

– Igen, lezárult ez az átmeneti időszak. Mindannyiunknak lehetősége nyílt több alkalommal koncertezni zenekarunkkal, szinte az összes stíluskorszakban megmutatni jártasságukat. Érdekes volt, ahogy a próbaidőszakokat és a koncerteket követően a zenekari művészek megosztották egymással érzéseiket, tapasztalataikat. Januárban egy anonim szavazáson történt a véleménynyilvánítás, melynek alapján megkezdtük az egyeztetéseket a kiválasztott művésszel. Már tényleg csak az utolsó pontosítások vannak hátra a karmester úrral, és megállapodásunknak megfelelően májusban, az új évad meghirdetésekor először Szombathelyen, aztán országosan is mindenki megtudhatja majd, ki mellett döntöttünk.

■ Mi alapján választottak?

– A szakmai felkészültség és a tapasztalat mellett rendkívül fontos, talán a legmeghatározóbb volt az együttműködési képesség, a „kémia”. Azt gondolom, hogy kiemelkedő élményeket nyújtó hangverseny csak akkor tud létrejönni, ha karmester és zenekar azonos

módon gondolkodik az adott műsorról. A próbákon szükség van az olyan alkotó párbeszédre, melynek során a karmester meg kell, hogy győzze a zenekar művészeit az általa képviselt előadói koncepcióról. A megfelelő kémia esetén az együttes képes lesz kilépni a komfortzónájából, hajlandó lesz megújulni, le tudja vetkőzni a gyakorta nem szerencsés, a rosszul értelmezett rutinból fakadó „ezt mi így játsszuk” gondolkodásmódot, és minden energiájával arra fog törekedni, hogy megfeleljen a karmester elvárásainak. Pusztán a név, a szakmai tudás, a rutin nem mindig elegendő egy nagy-szerű előadás megvalósításához... Komoly várakozással tekintünk a közös munka elé, hisszük, hogy jól döntöttünk!

■ Gondolom, már a választottal együtt tervezték a következő szezont. Milyen új irányokat emelne ki az együttes terveiből?

– Mindenképpen színesebb lesz a kínálat, a következő szezonal az előadandó művek szempontjából „magyarabbak és fiatalabbak” leszünk. Arányaikban több magyar szerző alkotása szerepel majd a programban, mint korábban, és a kortárs zene is nagyobb hangsúlyt kap, ám mindezek reményeink szerint úgy lesznek a hagyományos repertoárral mixelve, amivel közönségünk teljes mértékben elégedett lehet.

■ Milyen hangversenyeket, előadókat tart fontosnak a nyári programokból és a szezonindulásból?

– Az évad utolsó „klasszikus” produkciója júniusban Verdi: Rigoletto című operájának előadása lesz, melyet Kesselyák Gergely vezényletével adunk majd elő az AGORÁ-ban. Az énekes szolisták az Operaház testületéből érkeznek, és közreműködik a Honvéd Férfikar is. Augusztusban a Ferences-kertben ismét fellépünk az „Érezd Szombathelyt” fesztivál keretében, majd kiemelt esemény lesz a Történelmi Karneválon bemutatandó koncertünk is.

Az új szezonal terveink szerint szeptember 10-én indul. Eötvös Péter: Dialog mit Mozart című művét Mozart I. hegedűversenye követi, Kokas Katalin tolmácsolásában, a koncert második felében pedig Mahler: I. szimfóniája hangzik el. Dirigensként Vajda Gergely lép majd a karmesteri pulpitusra.

■ Ha jól számolom, akkor idén jubileumot ünnepelhetnek, a hatvanadikat..

– Igen, a matematika helyes, hiszen jogelődünket 1962. február 15-én alapították. Miután elődöm, Mérei Tamás 2012-ben kiemelten kezelte az akkori 50. évfordulót, így én a profivá válás 50. évfordulójára, 2024-re szeretnék fókuszálni. Az aktuális évfordulóról természetesen megemlékeztünk az adott időszak hangversenyein, médianyilvánosságot is kapott, ám idén – talán egy kicsit még a Covid miatt – nem rendeztünk kiemelt programokat. Ígérem, 2024-ben ez másképp lesz! ■